Пролог

Шалений тремор прокотився корпусом корабля, провіщаючи абордаж. Серце, і до того розігнане прийдешнім, закалатало ще швидше.

«То ось він — мій похоронний спів. Дует».

Недоладна думка ледь не змусила Вора Вайзена засміятися. Та він стримав зведені щелепи, чудово тямлячи, що з них натомість вирветься вереск. Чоловік гадав, що останнім, що почує в цьому житті, буде резонанс, який випалить більшість його спогадів.

«А так буде дует».

Вайзен від самого початку знав, що це буде політ в один кінець. Ба більше, вітав це. Увесь Вехікос упевнено йшов до колективного самогубства, можливо, уже вчинив його в той спосіб чи інший. Утім, Вор завжди любив самоту. Наодинці він колись народився, так само волів би й піти.

«Що ж робити, якщо мешканцю перенаселеного світу самотність можуть запропонувати лише далекі зорі, — довелось ставати космонавтом».

Однак чоловікові ніяк було уявити, що він опиниться в ситуації, коли не знатиме, чи рятує він свій світ, а чи просто намірюється вчинити дуже збочене самогубство. Вор Вайзен спробував було опустити очі, аби поглянути на своє тіло — либонь, що востаннє. Та не зміг змусити себе. Він збожеволів — так само, як і кожен його співвітчизник та сучасник; уже давно, відколи до рідної зоряної системи наблизилися кораблі, у кожному з яких сидів багатолапий гігант. «Іоанн» — саме таким неологізмом їх обізвали, хай це й не мало особливого

значення. Вор принаймні усвідомлював своє ураження. Хоча хтозна чи пішло це йому на користь: можливо, саме це розуміння й прирекло його на занурення в ще глибший безум.

Шлях, що привів його сюди, на чужорідний операційний стіл у медблоці власного космічного корабля, — заполонив думки безладним рефреном, з якого зникали цілі шматки історії, лиш для того щоб виринути в новому, геть недоладному місці. Армія дронів, що атакувала б ворожі дредноути; армія клонів, які вмирали б від лап велетенських жаховиськ замість самих вехікосців; астероїдне бомбардування флотилії. На жодну з цих стратегій не було ані часу, ані ресурсів, тож почали народжуватися ідеї набагато божевільніші. Точковими ударами порушити орбіти інших планет системи, спричинивши їхнє знищення та затулившись утвореним астероїдним полем від ворога; дозволити загарбникам висадитись, знівелювавши їхню перевагу в космосі та повітрі, після чого піддати Вехікос масштабному ядерному бомбардуванню; випустити атомну боєголовку по Сонцю, тим самим перетворивши його на наднову — це подавали як «порятунок» від жахливих загарбників... Це лише ті плани, які стали доступними громадськості; страшно подумати, наскільки зловісні ідеї все ж удалося приховати всім тим численним комітетам, створеним у переддень вторгнення.

Принаймні в тих установах, окрім божевільних і відчайдухів, ще залишалися ті, кому вдавалося — краще за решту своїх співвітчизників — зберігати тверезий розум, а найголовніше — надію. Саме ними й був профінансований проєкт «Пошук», частиною якого став Вор Вайзен: завдяки нововідкритому гіперсвітлу дослідити перспективно придатні для життя планети, заснувати первинні форпости та надіслати сигнал додому. Однак оскільки не було жодної гарантії, що «пошуківці» встигнуть виконати цю місію до вторгнення, кожному видали набір генетично різноманітних ембріонів та автоклави для їхнього вирощення, тож навіть якщо Вехікос буде знищений, раса вехікосців зможе вижити.

Багато років тому з тріском провалена психологічна оцінка закрила Вору Вайзену дорогу в Космос «назавжди».

«Що ж, якщо здоровий глузд давно перейдено й залишено далеко позаду, чи можна це ще називати «життям»?».

Щойно його корабель, обладнаний новітніми надсвітловими двигунами, наряду з тисячами інших таких же, покинув атмосферу Вехікосу, Вор знищив і автоклави, й ембріони. Не знайшов жодної причини не робити цього, зате цілих три пояснення своєму вчинку: це був акт непокори лицемірству покидьків, які хотіли милосердно умертвити увесь світ, лише б не віддавати його на поталу чудовиськам, та натомість вимагали від «пошуковців» вкинути в цей безжальний Всесвіт невинні душі; навряд чи ті жаховиська зупинилися б на Вехікосі, їхні велетенські кораблі рушили б далі, і, зрештою, знайшли б новостворені «Пошуком» колонії, і все довелося б повторювати спочатку; нарешті, Вор Вайзен хотів залишатися на самоті.

Коли він спостерігав, як тріскаються палаючі автоклави та згорають ембріони, яким так і не судилося стати чимось більшим, щось в душі вехікосця відчувало справжню зловтіху. А потім Вор скерував корабель на пошуки зброї, за допомогою якої вехікосці змогли б протистояти тим почварам... Ні, змогли б *знищити* їх. Якщо в галактиці знайшлося місце для одного, то чому б не бути іншому? Вайзен чудово усвідомлював, що цей задум — ніщо інше, як магічне мислення, нічим не кращий за деякі шалені ідеї щодо боротьби з прибульцями. І тим не менш слідував йому, аж доки той не завів Вора до зірок, яких годі вгледіти на небі Вехікосу. Це можна було б назвати ще одним проявом божевілля — виснажені надсвітлові двигуни та система життєзабезпечення на це і вказували загрозливим хрипом і скрипом.

Можна було б — та тільки якби задум вийшло назвати вдалим. Вайзен не знайшов зброї, натомість натрапив на дивний світ, що звав себе Таанат. Його мешканців однаково хибно було б називати хоч живими, хоч мертвими — далебі, це

також робило їх монстрами. Іншої, значно жахливішої породи, ніж іоанти. Та Вору Вайзену вони не здавалися такими. Тим паче після того, як тепло привітали вехікосця, немов бажаного гостя на прибуття якого тільки й чекали. Таанатці виявилися надзвичайно ґрунтовно обізнаними в проблемах Вехікосу й радо розповіли не менше про власний світ — мова не стала на заваді.

Розповіли вони й про зброю, яка могла врятувати вехікосців: флотилію бойових кораблів, керовану ордою шаленців, які не шукали ані рабів, ані ресурсів, ані нових світів. Лише війна та знищення цікавили їх. Та водночас будь-кого гідного вони могли прийняти у свої ряди та ще й піднести на самі вершини. Або ж узяти його генетичний матеріал, аби згодом виростити грізних вояків для свого війська. Якби Вору Вайзену вдалося відшукати простір тої орди, якби він зумів очолити її могутній флот... Таанатці вірили в вехікосця — так палко, немовби це долею йому було скерувати ту міць проти ненависних чудовиськ.

Тільки покинувши до неймовірного гостинний Таанат із новими знаннями та на відремонтованому кораблі, Вор Вайзен збагнув кілька важливих речей. По-перше, люб'язні таанатці допомагали йому не зі щирості. Мабуть, якимось чином вони дізналися, що та орда планує напад на їхній світ і прагнули якось запобігти цьому — давши нову ціль, до прикладу. По-друге, якщо грізний флот міг врятувати Вехікос, то так само міг і знищити його. Саме тому Вор Вайзен зітре собі майже всі спогади про батьківщину: тепер було зрозуміло, що таанатці якось впливали на його розум та читали пам'ять; жодних підстав уважати, що ті, до кого прямував вехікосець, не мали таких же талантів. Дещо собі він все ж залишить — божевільну ненависть до чудовиськ. Та й навряд чи таке можна стерти хоч якимось інструментом. Можливо, цього буде мало: таанатці натякали, що орда досягла значних висот у сфері генетики: вони цілком могли відшукати серед зірок рідний світ того, чиїм генетичним матеріалом володіли.

Тож Вор намірявся вживити себе у власний скафандр — зробити його своїм новим тілом, аби запобігти витоку власних генів. Коли ж він помре, установлена всередину вибухівка дощенту знищить тіло Вайзена. Те саме станеться і якщо хтось (у тому числі сам Вор) пошкодить або ж спробує відкрити та зняти скафандр.

По-третє, цілком могло бути так, що таанатці помилялися або ж узагалі брехали від самого початку. Тоді Вор Вайзен помре, так і не зумівши врятувати расу. Та хай як, у цьому скафандрі він буде ізольований від усього, окрім самого себе. До смерті більшої самоти досягти не вдасться.

Вор Вайзен усе ж наважився опустити очі. Спізнився — тепер міг бачити лише чорний скафандр. Хоч це й неправда, але так само, певно, під ним могло не бути нічого. Колись Вор знав військових, які обмінювали цілі частини своїх тіл на чисельні кібернетичні вдосконалення. Жертва — інакше він і не міг тоді це назвати. Жертва частини свого єства, буття, а отже, і душі. Вайзен тоді намагався уявити себе на місці тих військових, але не міг і припустити, що колись ті фантазії стануть реальністю.

У коридорі, десь зовсім недалеко від медблоку чулися чисельні кроки. Чи не могли всі вони належати одній істоті? Що як Вор Вайзен вирушив на дальній край галактики в пошуках засобу боротьби з чудовиськами лиш для того, аби втрапити до лап тих самих іоантів? Але ні, кожна пара кроків мала власний голос і спілкувалася з іншими чужою, ритмічною мовою. Як удалося дізнатися Вехікосу ціною життів багатьох своїх космонавтів, чудовиська не мали ані голосу, ані мови.

«Якщо я прокинуся, ця мова має стати мені рідною».

Ультразвуковий інструмент розігнався на повну, шолом почав опускатися, щоб з'єднатись із рештою скафандра. Останні секунди в житті Вор Вайзен слухав голими вухами, дивився не захищеними нічим очима.

Востаннє зі зведених щелеп вехікосця зірвався власний голос та рідна мова.

ЧАСТИНА 1

МОРЕ ЄРЕНАІР

Розділ 1

«УЗРІТЬ ЗІРКИ, НЕ ЗАДИРАЮЧИ ГОЛІВ»

Геть інший час, геть інша частина галактики

«Мене звуть Янад Клода. Я ксеноархеолог».

Саме це юнак намірявся сказати вголос на прохання, та слова застрягли в горлі, замість них вирвалися лише тихі хрипи.

— Ви точно намагаєтеся? — запитала працівниця прикордонної служби, немовби не бачила того з обличчя майбутнього мандрівника. Не дочекавшись відповіді, затарабанила: — Чудово. Директива Тома-Адама в дії. Мовні рестриктори залишаться з вами протягом усієї вашої подорожі, аби запобігти потраплянню нашої мови до інформаційних банків потенційних ворогів. Щойно повернетеся, вам негайно видалять їх, — уже іншим тоном жінка додала: — Доти не раджу терти шкіру, хоча й дуже хотітиметься.

— Чому? Це шкідливо? — запитав Янад койне — спільномовою простору, до якого прямував.

Лиш тепер, коли прикордонниця сказала, з'явилось нестерпне бажання торкатися і чухати шию спереду, куди менше хвилини тому ввели колонію наномашин.

— Та ні. Але жодним чином це вам не допоможе.

Судячи з тону, це був тутешній жарт. Повторений уже безліч разів.

— А тепер ще поглянемо, наскільки швидко ви герметизуєте свій одяг, — озвався колега жінки, який до того перевіряв наплічник та особисті речі Клоди.

— А без цього не випустите?

— Ні.

Звісно ж, це була брехня, тобто ще один тутешній жарт. Майже напевно прикордонники були «станційниками» — тобто уродженцями та мешканцями орбітальних поселень. А ті, як стверджували стереотипи, нічого не люблять дужче, ніж позловтішатися над «планетниками». Що ж, Янад іще мав удосталь часу до відльоту корабля, та й у хвалькуватості йому не відмовиш.

Насамперед скріпити пальчатки й рукави, чоботи й штанини, куртку з паском. Перевірити герметичність, наразі тільки доторком. Півмаску, що зазвичай спочиває на лівому плечі, приставити до обличчя, скріпити з коміром. Накинути та приєднати каптур, що виконує роль шолома. Повторно перевірити цілісність скафандра, цього разу через під'єднаний комунікатор на лівому передпліччі. Також катетер і фільтр у паховій зоні. Помахати руками, поводити плечами та пострибати на місці, щоб костюм краще сидів. Зробити пробний вдих крізь найбільшу з трьох рурок, що тяглись до маски, потім пробний ковток води і їстівної суміші з двох інших. Усі три трубки закінчувались балончиками на пластині на грудях — для зручності її можна було перекинути назад, на лопатки. Перевірити герметичність одягу втретє — у цій справі забагато повторів не буває.

— Непогано, — гмикнув прикордонник. Уся справа зайняла в Янада десь половину часу, що йому вводили рестриктори. — Це ж ви нормативи здавати маєте?

У запрошенні, яке перед тим довго вивчали службовці, була вказана й професія юнака, і мета подорожі.

— Угу.

— І як одежинка? — запитання остаточно видало в чоловікові «станційника»: навіть мешканці колоніальних біокуполів не називають скафандри так.

— Рурки із внутрішнього боку півмаски закороткі, — вивільнивши світловолосу голову, Янад вирішив ще потішити

прикордонника. До того ж недоліки скафандра дратували його настільки, що не втрачав нагоди поскаржитись на нього. — З киснем ще півбіди, а ось щоб поїсти чи попити, треба або губи вперед висувати, або маску до обличчя притискати. Ще візор шолома дуже на окуляри тисне. І з цим нічого не вдієш.

А ще сіро-синій скафандр здавався надзвичайно пошарпаним — хоч навряд чи хтось зважав би на це в непридатних до життя умовах. Тим не менш Янад дуже любив свій костюм — подарунок батьків із нагоди початку навчання непростому позапланетному ремеслу.

— Що ж, ніхто не ідеальний. Ну, крім мене, — прикордонник реготнув. — Гаразд, щасливої дороги. Дивись, не зганьби там нашу расу.

— Ага, дякую. Не планую.

Вийшовши з кабінету через потрібні двері, Клода побачив, що за цей час встигла зібратися чимала черга. Скло, яке розділяло коридор, не пропускало звуків, але судячи з облич, інші майбутні мандрівники були геть не в захваті від швидкості, з якою працювала сучасна ітерація прикордонної служби.

Насамперед Янад роз'єднав компоненти скафандру: в умовах щільної, сталої атмосфери (як на цій космічній станції) той швидко перетворювався на портативну пічку. На комунікатор тим часом прийшло повідомлення від брата: *«Раджу загубитись серед зірок. Мама тебе назад на планету не пустить»*. Клода вислизнув із дому ще затемна, попрощавшись лише з нареченою, яка також не була прихильницею довгих прощань.

«Бо в якій це історії бачено, щоб герой довго й занудно прощався з усіма своїми родичами, перш ніж вирушати у пригоду? — думав Янад, переглядаючи список заблокованих викликів і повідомлень за останню годину. Побачив те, що й очікував. — А в мене тут має бути саме пригода, як не крути».

Завчасно відфільтрувавши повідомлення та виклики, які міг отримувати, Клода тепер уявляв, як матір надміру

драматично бігає будинком, заламуючи руки; наречена суто символічно заспокоює її, а сама думає, що за першої ж нагоди скаже коханому кілька «теплих» слів; брат уголос майже напевно був іще більш у'їдливим, а думки батька були відомі лише йому самому.

Виявилось, що корабель для міжсистемних польотів зовсім не відрізнявся від тих, що курсували між Нолою і її колоніями всередині системи. Був більшим, натомість інтер'єр той же: широкі ряди великих крісел, одне навпроти одного, з розкладними столиками та вмонтованими в спинки екранами.

«Цікаво, наше виробництво, чи якоїсь мегакорпорації, з якими наш уряд на контакті ще з часів перших років повоєнної відбудови? — задумався Янад. — А пілоти — наші самоуки, чи наймані інопланетяни? А втім, що на перше, що на друге запитання ми відповіді не дізнаємось».

Стіни перебивались широкими ілюмінаторами — безглуздим елементом, як підтверджувала практика, та все ж присутнім на старших моделях ноланських зорельотів. Саме біля одного з них і сів Янад — мав певний ритуал.

«Дітей тут бути не повинно, тож, може, до кінця лету ніхто мене звідси не зжене», — подумав Клода. Помилився.

Пасажирський відсік потроху заповнювався іншими люденсами, які також прямували на заробітки до простору Туманної Республіки. По всьому виходило, що відсік заповниться хіба що на половину: травматичний досвід долати непросто, а люденси свого часу мусили чимало пожити поруч з іншими расами, які були, м'яко кажучи, не дуже привітними сусідами.

— Хлопче, пересядь. Поступись місцем дітям.

Промовляла дебела жінка, поруч із якою крутилася пара дітлахів — галасливих і таких же потворних. Трохи позаду стовбичив, вочевидь, її чоловік.

«Просто таки енциклопедичний приклад поняття «нікчема», — оцінив його Клода й знову глипнув в ілюмінатор.

Крізь нього виднівся суцільно синій шматок західної півкулі Нолі, остов космічної станції, а також зірки й чорне тло.

— Альо, не чуєш чи шо? — навіть попри рестриктори та цілковито чужу мову, характерна вимова вчувалася виразно.

— Чотири, три, два, один — зліт, — швидко забурмотів Янад. — Планета під нами, на зорі ми дивимось прямо, готові ступити до них. Спасибі тобі за це, Зіґґі Тома. Твоя справа триває.

— Довбограй томський, — тихо, але виразно просичала жінка, коли Клода нарешті звільнив місце.

— Грай, — повторила одна з малих потвор, пробуючи чужу мову.

— Ану цить мені! Ти де взагалі таких слів набрався?!

Янад уже не зважав на них. За високий зріст і худу статуру його часто приймали за вихідця з Томи — супутника Нолі з невисокою гравітацією. Зважаючи на захват, який Клода мав до чоловіка, на честь якої назвали цю планету, він відчував певну гордість щодо цього. Сівши на нове місце, Клода продовжував подумки порівнювати цей космічний корабель з іншими, на яких йому доводилось подорожувати — така можливість тішила його себелюбство.

Нарешті сильна вібрація прокотилася корпусом, провіщаючи старт. Діти радісно заверещали, хтось із мандрівників не знати чому заплескав у долоні. Безтілесний голос бортпровідника повідомив про початок подорожі, детально та занудно розповів правила безпеки. Нола та станція зникли з ілюмінаторів, на якийсь час там залишилися самі лиш зорі.

«З таким же успіхом можна було замість ілюмінаторів почепити державні прапори», — Янад міркував так щоразу, здійснюючи переліт з однієї планети до іншої. Ця думка незмінно вела до наступної: «*Наші* зорі. До абсолютної більшості з них ми ніколи не доберемося — ані індивідуально, ані як цивілізація. Багатьма з тих зірок гріються інші раси. Але зірки все одно наші — бо ми дивимось на них, як дивилися більш ніж сімдесят вісім століть наші предки. Хтозна, може

наше сонце для якоїсь із тих інших рас теж є «їхньою» зіркою».

Ні, усе ж добре, що є ще кораблі з ілюмінаторами — цей елемент декору, як виявляється, спонукає до всіляких роздумів. І байдуже, якщо ті роздуми звучать рефреном кожного польоту».

Зореліт розігнався до швидкості світла. Інерція впакувала пасажирів у крісла, проте майже невідчутно: корабельна система життєзабезпечення була чудовою. За вікнами корабля зірки перетворились на білі лінії, що викликало новий вибух захвату в дітей та інших надто емоційних пасажирів. Утім, не надовго: якщо засильно та задовго розглядати цю оптичну ілюзію, очі починали боліти, а в голові паморочилось. Хоча далі мало бути тільки гірше. Скло потемніло, і після цього стало дещо легше.

— Ото ми, хлопчики й дівчатка, летимо до великої галактики, — авторитетним голосом озвався якийсь мандрівник неподалік від Янада. Попри інтонацію, навряд чи він був дуже старший за молодого ксеноархеолога. — На наших астрографічних мапах ми в центрі — для легшого розуміння векторів і відстаней, ага? Так туфта це. Ніфіга ми не центр галактики. Невеличка цятка на одному з рукавів, тільки й усього. А Туманна Республіка — то ото-то!

Клода подумав, що більшість на цьому кораблі майже напевно знає, куди летить — ретранслятори Туманної Республіки, синхронізувавшись з інформаційною мережею Ноли, не соромились серед іншого хизуватись також розмірами цієї надцивілізації та її впливом. Між тим балакучого «авторитета» така обізнаність навряд чи надто хвилювала.

— Ага, не цятка на рукаві, — буркнув інший голос за два ряди. — Ляпка.

— Тю, — пирхнув перший чоловік. — Дурне. «Ляпка». Тож простір цілий — сотні й сотні тисяч зоряних систем! Мільйони світів, стільки ж рас! Ех, нам із нашою ледь заселеною системою таке й не світить.

— Може, і світить, — розважливо відказав хлопець навпроти Янада. — Колись. Геть не на нашому віку. І не наших онуків.

«Теж ксеноархеолог? — подумав юнак. — Чи якийсь інший працівник «зовнішнього напрямку» — дипломат або шпигун?»

— Е ні, мали ми вже десятки тисяч зоряних систем — коли під шиґарами були, — похмуро кинула жінка, яка зігнала Клоду з його першого місця. — Єрархія цього більше не допустить.

«Цікаво чути це від тієї, хто тікає разом з усією своєю родиною, — подумав Янад. — Уважаєш, що ти й досі в їхній владі? То ти не така тупа, як здаєшся. Але нічого, з твоєю мармизою десь ти точно будеш, як своя. На «наших» зірках».

— До речі, не дуже ті тисячі світів помогли, коли прийшли десворди, — зауважив чоловік, який порівнював Туманну Республіку з плямою.

— Наче комусь іншому помогли, — пирхнув «авторитет». — А втім, загнали ж таки тих гнид, зрештою, назад у їхній кут. Шкода лиш, що недобили.

— Ага, шкода, що тебе з нами тоді не було — обов'язково добили б, — чоловік перехилився через своє крісло, аби краще бачити базікала. Виявився набагато за нього старшим.

— А ГУНС, казали мені, навіть більший у кілька разів і за Туманну Республіку, і за Чей-Шиґар, причому разом узяті, — «авторитет» пропустив шпильку повз вуха. — А може, і за Десворд. Тож не дивно, що вони його, зрештою, і зупинили.

— Ага. Бо трупів більше мали в запасі, — буркнув старший.

«Не так уже й погано, — подумав Янад про дискусію загалом, переводячи погляд з одного чоловіка на іншого. — Міг бути загальний перегляд якогось ідіотського фільму. Або колективний спів».

Виявилося, що весь цей час бортпровідник стиха бубонів щось. Янад прислухався, однак нічого вартого уваги не почув: безтілесний голос розповідав про різні характеристики корабля (абсолютно безсистемно, перескакуючи з протиперевантажувальних подушок у кріслах до кута повороту гальмівних двигунів абощо), про різні космічні явища, що

відбувались зараз у системі, вектор лету та планети й супутники, що траплялися кораблю на цьому напрямку, а також погодні явища на них. Ще голос нагадував про заборону розпивання міцних напоїв під час лету, але з таким же успіхом міг спробувати заборонити зіркам світити — відсік поступово, але невпинно наповнювався алкогольним запахом. Згодом до нього додались пахощі тютюну й інших, *веселіших* трав. У декого з пасажирів (у потворної мамки потворних дітей, приміром) це викликало обурення, та воно було безсилим. Бортпровідник тим часом радив усім пасажирам завчасно одягти скафандри на випадок несподіваної розгерметизації, а також зайвий раз не покидати своїх крісел і пристебнутися. Користі від цих порад було стільки ж, скільки й від заборони алкоголю.

Янад повертів головою і зустрівся поглядами з кількома люденсами обох статей, які так само зацікавлено розглядали відсік. Хтось із них мав бути спецпризначенцем, на випадок якщо корабель захочуть захопити.

«Майже напевно, це не я, — іронічно подумав Клода й дозволив собі запишатись. — Але хтось, хто також не є спецагентом, цілком може додати мене до їхнього числа».

Діти створювали галас за десятьох, дехто з пасажирів переглядали фільми чи читали, дехто все ж узявся співати. У рамках партнерства з Нолою і потенційної інтеграції на правах протекторату Туманна Республіка надала доступ не тільки до мовного, наукового й історичного, але й до культурного, інформаційного блоку. Та не схоже було, щоб співана пісня була чимось республіканським. Відсутність рими, сенсу та темпу натякали, що слова співаки вигадували просто на ходу.

Десь на третій годині лету відсіком стали їздити візочки з їжею та водою. П'яні й обкурені пасажири миттю кинулися до них. Утім, голоси, що звучали досвідчено, радили потерпіти, доки корабель не перейде на надсвітлову швидкість. Та їх ігнорували, у тому числі Янад — занадто вже зголоднів. Їжею виявився білий спресований брикет, узагалі без смаку,

але щедро надухмянений спеціями. І поживний, треба було постаратись, щоб з'їсти увесь за раз.

Краю системи корабель досяг через шість годин після відльоту. До розчарування дітей, які вже звикли до побічних ефектів, на ілюмінатори опустились ставні. Бортпровідник нагадав тим, хто забув, про небезпеку споглядання космосу на надсвітловій швидкості для глузду та життя.

Цього разу розгін було важко не відчути. Янаду здалося, що інерція зараз вичавить із нього все, що він їв і пив, однак стримався — принаймні розгін тривав недовго. А ось багато хто виявився не таким стійким, і до букету запахів у відсіку додався ще один — кислотний, блювотний. Хтось знову дуже недоречно заплескав, а хтось заспівав щось, що мало бути маршем.

— Неподобство, — обурилася матуся, морщачи масивного носа. — І чо, питається, вони роздають тоді їжу, а не зара, якщо знають, який ефект може буть? Ану прибирайте тепер!

Її команда потонула у запахах. Забльованим пасажирам не залишалось нічого, окрім як самим зчищати ознаки своєї слабкості. Голос бортпровідника нагадував про заборону куріння та вживання алкоголю.

«Кожен мстить у міру своїх можливостей? — подумав про те Янад усміхаючись. — За борт цих пияків не викинеш (хоч напевно дуже хочеться), тож залишається ось так: дріб'язково у відповідь на мізерну дурість. Ех, Зіґґі, бачив би ти, кого твої здобутки в космос вивели! А втім, що я буркочу? Це ж статистика — природно, що окрім таких осіб, як я, космосом мали піти ще й різного штибу ідіоти».

Спати в цих кріслах було м'яко, але геть не зручно. Після пробудження ще кілька хвилин не покидало відчуття, що відняло все тіло нижче шиї. Невтомний бортпровідник бурмотів, що це цілком природна реакція. Доступний пасажирам умивальник був тільки один, а оскільки майже всі вони стежили за своєю гігієною, «ранковий туалет» розтягся на кілька годин.

ЗМІСТ

Пролог 5

Частина 1. Море Єренаір 11

Розділ 1. «Узріть зірки, не задираючи голів» 13
Розділ 2. Червона планета 37
Розділ 3. Верхній шар 74
Розділ 4. Основи ксеноархеології 103
Розділ 5. Пошук 140

Частина 2. Pie II 171

Розділ 6. Раса 173
Розділ 7. До зірок — крізь тенета 199
Розділ 8. Гіпотеза 230
Розділ 9. Глухі розмови 250
Розділ 10. Розвідка 266

Частина 3. Ґоліс-8 295

Розділ 11. Суд змін 297
Розділ 12. Контекст і концепція 323
Розділ 13. Мегаструктура 348
Розділ 14. Презервація 381

Частина 4. Могильник 431

Розділ 15. Десворд 433

Розділ 16. Випадкова знахідка 452

Розділ 17. «Могили їхніх царів видно й понині»...476

Розділ 18. Зеніт 499

Розділ 19. Шлях. Воля. Слід 522

Епілог. Бажання 549